

Jolanta Kruk

Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna
jolanta.i.kruk@gmail.com

Piotr Zamojski

Uniwersytet Gdański
pedpz@ug.edu.pl

**Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Metodycznej
„Współczesne problemy kształcenia. Idee – teorie – metodyki”**

Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna, 20 maja 2014 r.

Elbląska konferencja stanowiła pokłosie środowiskowych, otwartych seminariów naukowo-metodycznych organizowanych przez Katedrę Podstaw Nauk Pedagogicznych Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej w latach 2013–2014. W nawiązaniu do ich tematyki w komunikacie konferencyjnym sformułowano zaproszenie do podjęcia problematyki odnoszącej się do zagadnień współczesnego kształcenia w powiązaniu z próbą nazwania i konceptualizacji idei towarzyszących podejmowanym przez pedagogów rozwiązaniom metodycznym na wszystkich poziomach edukacji. Celem konferencji był także analityczny namysł nad praktycznymi realizacjami tych idei dydaktycznych, które nie tylko przetrwały próbę czasu, ale nadal cieszą się uznaniem nauczycieli, uczniów i rodziców. Podczas obrad debatujący pedagodzy zastanawiali się nad współczesnymi aplikacjami metodycznymi do praktyki edukacyjnej idei progresywizmu, konstruktywizmu oraz nurtu dydaktyki interaktywnej. W tym wątku odnotować należy wystąpienia w sekcjach poświęcone wprowadzaniu idei pedagogicznych Marii Montessori do współczesnych polskich placówek. Innym znaczącym nurtem konferencji było pytanie o podstawy teoretyczne współcześnie dominujących rozwiązań metodycznych obserwowanych w praktyce dydaktycznej instytucji związanych z edukacją szkolną i nieformalną. Podjęto próbę krytycznej rekonstrukcji tych idei metodycznych, które wyrastają z autorskich poszukiwań pedagogów zaangażowanych w teoretycznie uzasadnioną zmianę w edukacji¹.

Jednodniowe obrady rozpoczęte częścią plenarną wypełniły referaty prof. dr hab. Doroty Klus-Stańskiej (Uniwersytet Gdański): *Od modelu wiedzy do myślenia o metodyce*, prof. EUH-E dr hab. Jolanty Kruk (EUH-E): *Metodyka jako praktyka archetypowa. Ku źródłom zmiany w dydaktyce*, prof. AP dr hab. Lucyny Preuss-Kuchty (Akademia Pomorska w Słupsku): *Apologizacja uwarunkowań edukacji wczesnoszkolnej. Konsekwencje dla*

---

¹ W Komitecie programowym konferencji udział wzięli: prof. zw. dr hab. Dorota Klus-Stańska, prof. EUH-E dr hab. Jolanta Kruk prof. nadzw. dr hab. Zdzisław Aleksander, dr Kamila Zdanowicz Kucharczyk.

ujęć metodycznych oraz dr hab. Hanny Kędzierskiej (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie): *Napiszę Ci bajkę... budowanie doświadczeń edukacyjnych studentów pedagogiki metodą projektów*. Myślą przewodnią tych wystąpień była krytyczna rekonstrukcja założeń metodyki rozumianej jako zbiór jednoznacznych wskazań w obszarze praktyk szkolnych z jednoczesnym wskazaniem możliwości przełamania tego stereotypu (prof. Dorota Klus-Stańska, prof. EUH-E Jolanta Kruk).

W części drugiej obrad plenarnych wystąpiła dr hab. Alicja Jurgiel-Aleksander (Uniwersytet Gdański) z referatem: *Edukacja dorosłych jako „zakładnik” edukacji młodych. Biograficzne doświadczenie edukacyjne (nie)tradycyjnych studentów*, stanowiącego sprawozdanie z badań nad uczącymi się dorosłymi wraz z interpretacją ich doświadczeń edukacyjnych. Z wystąpieniem tym korespondowała wypowiedź prof. AMW dr hab. Astrid Męczkowskiej-Christiansen (Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni): *Socjalizacja poznawcza jako (d)efekt kształcenia szkolnego*, w której krytyczna refleksja nad możliwościami uzyskania przez młodych ludzi kompetencji kulturowych na terenie szkoły połączona została z próbą dookreślenia zasad, które (rzadko respektowane przez instytucje kształcenia formalnego) mogłyby ułatwić przełamanie transmisyjnego modelu uczenia się.

Część plenarną obrad zakończyła dyskusja audytoryjna pt. *Co to jest metodyka i po co nam ona?*, którą poprowadził dr Piotr Zamojski (Uniwersytet Gdański). Zasadniczym wątkiem dyskusji była kwestia funkcjonalności i użyteczności metodyk nauczania. W odniesieniu do polskiej tradycji metodycznej i statusu metodyk w kształceniu nauczycieli i w ich praktyce zawodowej funkcją metodyk nauczania jest raczej usztywnienie procesu dydaktycznego, zamknięcie go w ramy serii powtarzalnych czynności nauczyciela, którym mają odpowiadać przewidywalnej reakcje uczniów. Często takiemu ujęciu procesu kształcenia w szkole przeciwstawia się postać nauczyciela, który samodzielnie i refleksyjnie kształtuje swoją praktykę dydaktyczną w odwołaniu do intuicji, a nie do z góry określonej i sztywnej procedury działania. Tymczasem takie „alternatywne działanie” zakłada wytworzenie jakiejś „alternatywnej” metodyki, która – tym razem – jest rozumiana już inaczej, nie jako powtarzalne procedury, ale strukturalne ramy działania pedagogicznego. Wymaga to redefinicji pojmowania metodyki jako elastycznej i skontekstualizowanej, uruchamianej w konkretnych sytuacjach dydaktycznych. Metodyka nie jest zatem narzędziem, które może być użyteczne w kształceniu, ale raczej jest ona naturalnym efektem podejmowania namysłu nad własną bądź cudzą działalnością dydaktyczną. W tym kontekście dyskutujący podnosili konieczność badań nad metodykami w duchu krytycznej filozofii technicznej.

Po dyskusji obrady kontynuowano w dwóch sekcjach, w których dominowały doniesienia z obszaru różnorodnych praktyk/metodyk edukacyjnych. W sekcji pierwszej (moderator: dr hab. Alicja Jurgiel) referowały: dr Magdalena Kielbasiewicz (EUH-E): *Wybrane problemy kształcenia uczniów uzdolnionych poznawczo w polskim systemie oświatowym*, dr Alicja Tupieka-Buszmak (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski): *Kontrowersje wokół rozwiązań systemowych edukacji muzycznej dziecka*, mgr Anna Mallek (UG): *Pedagogika muzealna – cele, idea, kierunek rozwoju i zastosowanie w praktyce na przykładzie „lekcji*

muzealnych” w Muzeum Historycznym Miasta Gdańska. Problematykę działań profilaktycznych podjęły dwie prelegentki z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu: mgr Anetta Krajewska: *Wspomaganie rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym* oraz mgr Magdalena Angielczyk: *Zastosowanie innowacyjnego programu „Słucham – mówię – czytam” dla dzieci w wieku przedszkolnym*. W drugiej sekcji (moderatorzy: prof. nadzw. dr hab. Zdzisław Aleksander, Ateneum Szkoła Wyższa w Gdańsku, dr Henryk Horbaczewski, EUH-E) referaty wygłosiły: dr Monika Jakubowska (Uniwersytet Warszawski): *Prymat wiedzy nad myśleniem*, dr Joanna Nowak (EUH-E): *Kompetencje pedagogiczne studentów edukacji wczesnoszkolnej warunkiem zmiany rozwojowej*, dr Monika Maciejewska (UW-M): *Metoda projektów w trzech odsłonach – perspektywa realizatorów, ewaluatorów i odbiorców* oraz mgr Magdalena Kuligowska (EUH-E): *Współczesne metody resocjalizacji w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Kamionku Wielkim*. Pomimo presji czasowej, po wystąpieniach referentek pojawiały się głosy polemiczne i zapytania, które znalazły swą kontynuację w końcowej części obrad.

Towarzysząca konferencji sesja plakatowa stanowiła dopełnienie obrad i spotkała się z dużym zainteresowaniem uczestników. Obecne w sesji wątki metodyczne stanowiły motyw łączący zróżnicowaną tematykę prezentacji:

- *Techniczny, epistemologiczny i kulturowy aspekt metod kształcenia. Casus metody Montessori* (autorzy: mgr Jarosław Jendza, dr Piotr Zamojski, dr Ewa Zalewska, UG),
- *Tajemnice Laboratorium Wczesnej Edukacji* (autorki: mgr Paulina Grzelecka, UG, mgr Iwona Kamecka, EUH-E, Małgorzata Guzowska, EUH-E),
- *Działania profilaktyczne od najmłodszych lat – edukacja nieformalna* (autorka: mgr Joanna Kamińska, UMK),
- *Rola języków obcych w procesie współczesnego kształcenia* (autorka: Dinara Stepanishcheva, EUH-E).

Wymiernym efektem elbląskiej konferencji jest, zdaniem organizatorów, przekonanie, że nie sposób pojmować metodyk kształcenia wyłącznie w wąsko-technicznym rozumieniu jako algorytmicznych i replikowalnych procedur działań nauczycieli. Jakikolwiek dalszy namysł nad tą kategorią dydaktyczną musi zatem brać pod uwagę jej kulturowe i psychospołeczne osadzenie oraz zakładać jej ramowy i elastyczny charakter.

Pytanie o metodykę, jej formy realizacyjne, o związki z kulturą oraz powody wygasania we współczesnej szkole innowacji i niestandardowych rozwiązań metodycznych pozostaje otwarte. Być może elbląska konferencja na niektóre pytania udzieliła częściowych odpowiedzi, tym niemniej większość z nich wytycza kolejne ścieżki poszukiwań, dlatego zamierzeniem pedagogów w EUH-E jest ich kontynuacja w ramach otwartych seminariów środowiskowych.